

STORDRIFTSPÆDAGOGIK ØGER FRAFALD

Hver tredje studerende på pædagoguddannelsen springer fra i utide. McDonalising af pædagoguddannelsen, nye grupper af studerende og manglende forbindelse mellem teori og praksis er en del af forklaringen, fortæller to forskere.

Af Mathilde Weirsøe og Peder Holm-Pedersen / Illustration: iStockphoto

Tine Petersson ville egentlig have læst psykologi på universitetet, men kom ikke ind. I stedet startede hun på sin 4. prioritet: pædagoguddannelsen. Alligevel var forventningerne høje, og hun var ved godt mod, da hun gik i gang med studiet i 2009.

"Hele første semester var en lang introduktion til, hvordan det var at studere, og hvordan det var anderledes end at gå i gymnasiet. Der ville blive stillet høje krav, og vi skulle selv tage ansvar for egen læring", fortæller Tine Petersson.

Så det gjorde hun. Og efter første praktikforløb var hun begejstret og gjorde meget ud af sin praktikrapport. Men her blev hun mødt af en praktik-

vejleder, der opfordrede hende til være lidt mindre ambitiøs næste gang. Og det blev ikke sidste gang, Tine Petersson oplevede, at det faglige niveau og de krav, der blev stillet til hende som studerende, var for lave. Den manglende faglige udfordring førte til, at hun faldt fra studiet og søgte nye udfordringer. I dag læser hun uddannelsesvidenskab – en ny bacheloruddannelse på Aarhus Universitet.

TRE TYPER PÆDAGOGSTUDERENDE

"Hun har garanteret høje karakterer fra gymnasiet," udbryder Torben Pilegaard Jensen, forskningsleder hos

Anvendt Kommunal Forskning (AKF), da han hører om Tine Petersson. Han står bag flere rapporter om frafald på professionsuddannelserne, herunder pædagoguddannelsen. Senest har han været projektleder på rapporten 'Studerendes vurdering af teori og praksis på professionsbacheloruddannelserne' (AKF, december 2010).

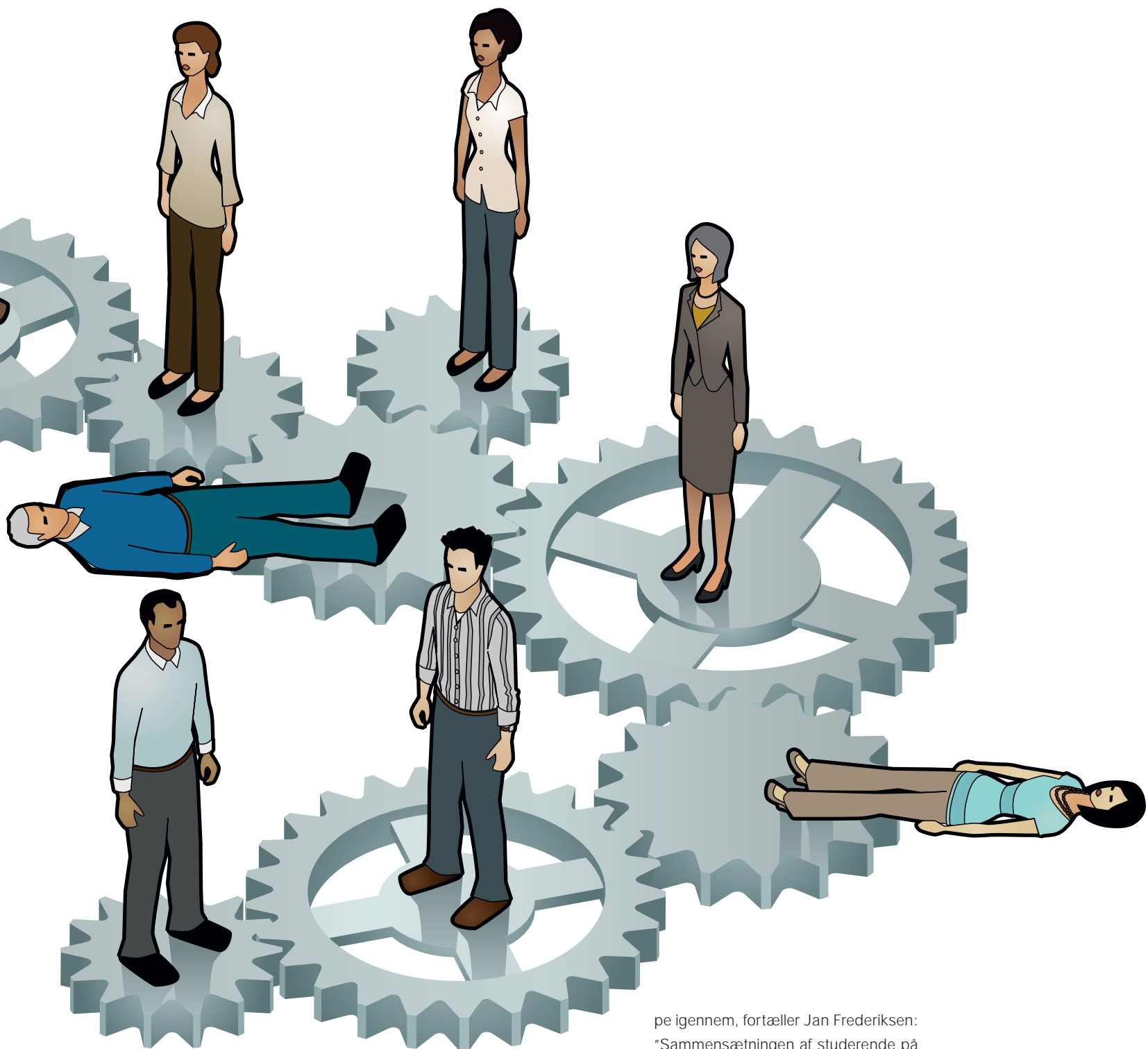
Frafaldet på pædagoguddannelsen er steget fra 20 procent i 2000 til 31 procent i 2009, og Torben Pilegaard Jensen ser med stor bekymring på stigningen og deler de frafaldne op i tre grupper: De akademiske, der som Tine Petersson ikke finder studiet tilstrækkeligt udfordrende rent fagligt. De professionsorienterede, der retter sig mod den arbejdsvirkelighed, de skal ud i og som synes, at undervisningen er spændende. Og endelig de praksisorienterede, der er motiverede for arbejdet i professionen, men har sværere ved den boglige del af studiet.

Det er den første og sidste gruppe, der er i størst fare for at falde fra.

"En stor del af de 'praksisorienterede', de bogligt mindre stærke, falder fra, blandt andet fordi de har problemer med de studiemæssige krav, der stilles til dem. Og det er især dem, vi skal

”Som hos McDonald’s, hvor Big Mac’en skal smage på samme måde, uanset om jeg køber den i Beijing, Moskva eller København, så skal pædagoguddannelsen også være den samme, uanset hvilken afdeling af butikskæden jeg henvender mig i.”

Jan Frederiksen, ekstern lektor ved RUC

være opmærksomme på," mener Torben Pilegaard Jensen.

FYLDER OP FRA BUNDEN

Jan Frederiksen, der er ekstern lektor ved RUC, er helt enig med Torben Pile-

gaard Jensen, når han peger på gruppen af bogligt svage studerende som den største udfordring. For gruppen af bogligt svage studerende på pædagoguddannelsen bliver nemlig stadig større, samtidig med at uddannelsen synes at blive stadig dårligere til at få den grup-

pe igennem, fortæller Jan Frederiksen: "Sammensætningen af studerende på pædagoguddannelserne ændrer sig kraftigt i disse år. Vi er ved at få en ny gruppe bogligt svage studerende, og det kommer sig af, at pædagoguddannelsen er i krise. Fra 1996 til 2008 styrtdykkede antallet af førstprioritetsansøgere til uddannelsen fra 11.000 til 3.500," siger Jan Frederiksen.

Mens ansøgningen til pædagoguddannelsen er faldet, er optaget forblevet det samme:

”Man fylder så at sige uddannelsen op fra ’bunden’, adgangsbeholdningerne blev fjernet, og studerende med en lavere uddannelsesmæssig baggrund, som ikke tidligere ville være kommet ind, kommer nu ind på uddannelsen,” siger Jan Frederiksen.

At der bliver flere studerende med en lavere uddannelsesmæssig baggrund, ser Jan Frederiksen ikke i sig selv som et problem. Men det er et forhold, som uddannelsen må forholde sig til:

deres særkende – som detailhandlens små specialbutikker, er de i dag underafdelinger i de store university colleges uden den store ret til selvbestemmelse. Specialbutikkerne er blevet del af én stor butikskæde, der udbyder uddannelse,” siger Jan Frederiksen og fortsætter:

”Som hos McDonald’s, hvor Big Mac’en skal smage på samme måde, uanset om jeg køber den i Beijing, Moskva eller København, så skal pædagoguddannelsen også være den samme, uanset hvilken afdeling af butikskæden jeg henvender mig i.”

Jan Frederiksen ærgres sig over ten-

nelseskæde,” siger Jan Frederiksen og fortæller, at han i forbindelse med sin ph.d. - afhandling viste, at det særligt er studerende med en svag uddannelsesmæssig baggrund, der har det svært med den standardiserede undervisning, og som derfor risikerer at falde fra.

FEEDBACK OG ANERKENDELSE ER VIGTIG

Hvad kan man så mere konkret gøre for at få vendt frafaldskurven? Torben Pilegaard Jensen fortæller, hvordan der er en række ting, som de studerende på tværs af deres forskelligheder efterspørger. De savner først og fremmest relationer og feedback fra underviserne. Den seneste undersøgelse fra AKF viser, at en meget stor del af de studerende på landets pædagoguddannelser føler, at de mangler tilbagemeldinger fra underviserne, når de afleverer deres opgaver eller går til eksamen. Den manglende kontakt har ifølge Torben Pilegaard Jensen stor betydning for afhoppernes beslutning om at afbryde studiet.

”Uddannelsesstederne er nødt til at retænke didaktikken og pædagogikken – altså selve den måde man tilrettelægger undervisningen på. Undervisningen skal være mere inkluderende – det vil sige i højere grad inddrage de studerende og skabe relationer. De studerende savner feedback og anerkendelse for deres arbejde. Det er ikke nok at få en karakter,” siger Torben Pilegaard Jensen.

PRAKTIK OG TEORI SKAL INTEGRERES

Over halvdelen af de studerende oplever ifølge AKF’s undersøgelser dårlig sammenhæng mellem det, de lærer på skolen og den praksis, de møder under praktikopholdet. Derfor peger Torben Pilegaard på, at teorien skal tage afsæt i fagets praksis, ligesom der skal etab-

”Hvis undervisningen svæver for langt fra praksis, så får de studerende ikke opbygget deres faglige identitet, og det er et problem både for tilknytningen til faget, professionalismen og for frafaldet.”

Torben Pilegaard Jensen, forskningsleder hos Anvendt Kommunal Forskning (AKF)

”Ens boglige evner har ikke ret meget at gøre med, om man bliver en god pædagog eller ej. Men som studiet er skruet sammen nu, har det stor betydning for, om man kommer igennem uddannelsen. Og det er et problem. Pædagoguddannelsen må blive bedre til at rumme forskellige typer af studerende” siger Jan Frederiksen.

MCDONALISERING AF PÆDAGOGUDDANNELSEN

Desværre er det ifølge Jan Frederiksen det stik modsatte, der er sket igennem de seneste års forandringer af pædagoguddannelsen. Han taler om, at der er sket en McDonaldisering af pædagoguddannelsen:

”Hvor pædagogseminarierne tidligere var selvstændige enheder med hvert

dens, da han mener, at vi taber mangfoldigheden i pædagoguddannelsen og fratager det enkelte uddannelsessted muligheden for at indrette sig efter de særlige forhold, der gør sig gældende for netop den institution – herunder studentersammensætningen, og de særlige behov det kan give. I stedet ser han en tendens til, at man igennem standardisering af uddannelsen prøver at opnå tvivlsomme stordriftsfordele.

”Vejledning og de individuelle samtaler er droppet til fordel for en masse forelæsninger, store hold, e-læring og fjernundervisning. Det kan i princippet være udmærket undervisning, men det er alligevel bekymrende, for det er ikke tiltag, der er indført af faglige grunde, men alene fordi det giver stordriftsfordele, når man driver en fastfooduddan-

leres tættere samarbejde og koordinering mellem uddannelsesinstitutioner og praktikstederne.

"I dag er praktikforløbet meget langt. Der er fare for, at de studerende mister kontakten til studiet, når de er så længe væk. Og når de så kommer tilbage på skolebænken, bliver der ikke gjort ret meget for, at den ny erhvervede praksiserfaring kan forplante sig i studieforløbet," siger Torben Pilegaard Jensen.

Han foreslår derfor en model, der bryder praktikforløbet op, så de studerende i løbet af perioden, for eksempel i flere omgange tilbringer et par dage på skolebænken, hvor de bearbejder det, de har erfaret i praksis, netop for at koble praksis og teori bedre.

"Det kan styrke de studerendes faglige blik på praksis, og det forhindrer total afkobling fra studiet, mens de indgår i dagligdagen på praktikstedet. Som det er nu, mangler der simpelthen en anerkendelse af de studerendes erfaring i form af en faglig bearbejdning af deres praktikophold," siger Torben Pilegaard Jensen.

UNDERVISNING UDEN BEN I PRAKSIS

Og så er selve undervisningen for langt fra praksis, mener Torben Pilegaard Jensen. På pædagoguddannelsen, såvel som på de øvrige professionsuddannelser, er en del undervisere akademikere – cand. Mag.'er, sociologer, psykologer og filosoffer – der formidler deres stofområde til de studerende. Men hvad skal pædagogstuderende med Bourdieus teorier, hvis ikke teorierne relateres til den praksis, de skal ud i?

"Der er fare for, at det bliver for akademisk, når det er folk uden den relevante professionsuddannelse, som ikke har haft et ben ude i praksis, der underviser på uddannelsen. Vi skal i langt højere

grad anerkende arbejdslivet som en læringsarena. Der skal flere praksis - cases ind i undervisningen, ligesom man med fordel kan supplere med gæsteforelæsere," siger Torben Pilegaard Jensen.

Han bygger blandt andet sit argument på det faktum, at 98 procent af de studerende på pædagoguddannelsen i AKF-undersøgelsen finder det vigtigt, at underviserne har praksiserfaring og trækker på den erfaring i undervisningen. Torben Pilegaard Jensen er enig med de studerende og supplerer med endnu en pointe.

"Hvis undervisningen svæver for langt fra praksis, så får de studerende ikke opbygget deres faglige identitet, og det er et problem både for tilknytningen til faget, professionalismismen og for frafaldet," siger Torben Pilegaard Jensen.

FOR HVIS SKYLD EVALUERES?

Spørgsmålet er så, om den evaluering af pædagoguddannelsen, som Undervisningsministeriet netop har sat i udbud, og som skal sættes i værk hen over efteråret, vil blottlægge nogle af de forhold, der giver de studerende problemer og kunne føre til de nødvendige forandringer. Ikke, hvis man spørger Jan Frederiksen:

"De sidste mange års reformer og politiske diskussioner af pædagoguddannelsen har vist, at der er et stort gab mellem det politiske niveau og den konkrete praksis i uddannelsen. Reformen og evalueringer handler primært om den politiske styring af uddannelserne: Om de lever op til de mål, som regeringen har med uddannelsen og ikke interesserer sig ikke meget for det, der rent faktisk foregår inde i uddannelsen, og hvordan det er at være studerende i systemet," siger Jan Frederiksen, som derfor heller ikke mener, at der er behov for mere evaluering.

JAN FREDERIKSEN

Ph. d., lektor ved UC Sjælland og ekstern lektor ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, RUC.

Jan Frederiksen forsker i professionsuddannelserne og sammenhængene mellem studerendes sociale baggrund og deres uddannelsesstrategier.

www.janjanf.net

TORBEN PILEGAARD JENSEN

Forskningsleder ved Anvendt Kommunal Forskning, hvor han blandt andet har stået bag rapporter om frafald blandt studerende på professionsuddannelserne.

Han har i sin forskning primært fokus på betydningen af de studerendes sociale baggrund.

"Der er ikke brug for, at uddannelsen bliver bedømt en gang til. Der er brug for VIDEN om uddannelsen. Viden om, hvad der egentlig foregår på professionsuddannelserne, og hvad reformerne har betydet for undervisningen og de studerende. I stedet for at evaluere og finde ud af, at det sikkert kan gøres bedre, skulle vi tage at undersøge, hvad det egentligt er, der bliver gjort."

